ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 30ής Μαρτίου 1993 *

Στην υπόθεση C-168/91,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Amtsgericht Tübingen (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Χρήστου Κωνσταντινίδη

και

1) Stadt Altensteig, Standesamt,

2) Landratsamt Calw, Ordnungsamt,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 5, 7, 48, 52, 59, και 60 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. N. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, M. Díez de Velasco και P. J. G. Kapteyn, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τους E. Röder, Ministerialrat του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομίας, και C.-D. Quassowski, Regierungsdirektor στο ίδιο υπουργείο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τον Δ. Ράπτη, νομικό σύμβουλο του κράτους,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τον Δ. Γκουλούσση, νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τον R. Hayder, εκπρόσωπο της νομικής υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Χρ. Κωνσταντινίδη, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, της Ελληνικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 29ης Οκτωβρίου 1992,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου 1992,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 27ης Ιουνίου 1991, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο την 1η Ιουλίου 1991, το Amtsgericht Tübingen (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 5, 7, 48, 52, 59 και 60 της Συνθήκης.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Χρήστου Κωνσταντινίδη και των Stadt Altensteig, Standesamt (της πόλεως Altensteig — Ληξιαρχείο), και Landratsamt Calw, Ordnungsamt (της εποπτεύουσας αρχής στην οποία υπάγεται ο ληξίαρχος του Altensteig).

3 Ο προσφεύγων της κύριας δίκης είναι Έλληνας υπήκοος, ο οποίος ζει στο Altensteig (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας). Ασκεί εκεί ως ελεύθερος επαγγελματίας το επάγγελμα του μασέρ και του υδροθεραπευτή. Κατά

το ελληνικό πιστοποιητικό γεννήσεώς του, το κύριο όνομά του είναι Χρήστος και το επώνυμό του Κωνσταντινίδης.

4 Την 1η Ιουλίου 1983, ο ενδιαφερόμενος συνήψε γάμο ενώπιον του ληξιάρχου του Altensteig. Το ονοματεπώνυμό του καταχωρίστηκε στο ληξιαρχικό βιβλίο γάμων με τη γραφή «Christos Konstadinidis». Στις 31 Οκτωβρίου 1990, ζήτησε από το ληξιαρχείο του Altensteig τη διόρθωση του επωνύμου του στο εν λόγω ληξιαρχικό βιβλίο, αντικαθιστώντας το «Konstadinidis» με το «Konstantinidis», για τον λόγο ότι αυτή η γραφή υποδεικνύει στους χρήστες της γερμανικής γλώσσας, όσον το δυνατόν πιστά, την ορθή προφορά του επωνύμου του στα ελληνικά και, επιπλέον, το επώνυμό του έχει γραφεί με λατινικούς χαρακτήρες κατά τον τρόπο αυτό στο ελληνικό διαβατήριό του.

5 Δεδομένου ότι η εγγραφή του επωνύμου του ενδιαφερομένου στο ληξιαρχικό βιβλίο γάμων πρέπει να συμφωνεί με την εγγραφή που υπάρχει στο πιστοποιητικό γεννήσεώς του, το Amtsgericht Tübingen, αρμόδιο γι' αυτές τις διορθώσεις, ζήτησε μετάφραση του πιστοποιητικού γεννήσεως. Η γραφή του επωνύμου με λατινικούς χαρακτήρες έγινε με την εφαρμογή, σύμφωνα με τις ισχύουσες διοικητικές διατάξεις και πάγια νομολογία των ανωτέρων γερμανικών δικαστηρίων, του κανόνα ISO-18, που ορίζεται στο άρθρο 3 της Συμβάσεως περί του τρόπου καταχωρίσεως στα ληξιαρχικά βιβλία των επωνύμων και των κυρίων ονομάτων, της 13ης Σεπτεμβρίου 1973 (*Bundesgesetzblatt* 1976 II, σ. 1473, στο εξής: η Σύμβαση), και το οποίο προβλέπει μεταγραμματισμό. Η Σύμβαση άρχισε να ισχύει για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στις 16 Φεβρουαρίου 1977 (*Bundesgesetzblatt* 1977 II, σ. 254)· η Ελληνική Δημοκρατία προσεχώρησε στη Σύμβαση το 1987. Εφαρμόζοντας τον προαναφερθέντα κανόνα ISO-18, η γραφή του ονοματεπωνύμου του ενδιαφερομένου με λατινικούς χαρακτήρες καθίσταται «Hréstos Kónstantinidés».

6 Ο ενδιαφερόμενος αμφισβήτησε την εν λόγω γραφή ενώπιον του Amtsgericht Tübingen ισχυριζόμενος ότι παραμορφώνει την προφορά του ονόματός του.

7 Το Landratsamt Calw, εποπτεύουσα αρχή στην οποία υπάγεται ο ληξίαρχος του Altensteig, ζήτησε με τη σειρά του διόρθωση του ληξιαρχικού βιβλίου γάμων έτσι ώστε το ονοματεπώνυμο του ενδιαφερομένου να γραφεί ως «Hréstos Kónstantinidés», σύμφωνα με τον κανόνα ISO-18.

8 Το Amtsgericht Tübingen έκρινε ότι, στο πλαίσιο της διαφοράς, ανέκυπταν προβλήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου και αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Βλάπτονται, κατά την έννοια των άρθρων 48, 52, 59 επ. της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, τα δικαιώματα ενός μη μισθωτού ή μισθωτού εργαζομένου πολίτη κράτους μέλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά παράβαση των άρθρων 5 και 7 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, λόγω του ότι αυτός υποχρεώνεται εντός άλλου κράτους μέλους να δεχθεί, παρά τη δηλωθείσα βούλησή του, την εγγραφή του ονοματεπωνύμου του στα ληξιαρχικά βιβλία της χώρας υποδοχής, κατ' απόκλιση από τη φωνητική γραφή, με τέτοιο τρόπο γραφής, ώστε αυτό να μεταβάλλεται και να παραμορφώνεται κατά την προφορά του·

συγκεκριμένα: λόγω του ότι το ελληνικό όνομα Christos Konstantinidis (άμεση φωνητική μεταγραφή) γίνεται: "Hréstos Kónstantinidés";

2) Παραβλάπτονται κατ' αυτόν τον τρόπο η ελευθερία εγκαταστάσεως και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών που θεσμοθετούνται με τα άρθρα 52, 59 και 60 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας;»

9 Στην έκθεση ακροατηρίου αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, η εφαρμοστέα κανονιστική ρύθμιση, καθώς και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνον καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

10 Εκ προοιμίου παρατηρείται ότι από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι ο προσφεύγων της κύριας δίκης είναι Έλληνας υπήκοος, ο οποίος ασκεί ως ελεύθερος επαγγελματίας το επάγγελμα του μασσέρ και του υδροθεραπευτή στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

11 Υπό τις συνθήκες αυτές, γίνεται δεκτό ότι, με τα δύο αυτά ερωτήματά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 52 της Συνθήκης έχει την

έννοια ότι απαγορεύει να εγγραφεί το επώνυμο Έλληνα υπηκόου, ο οποίος εγκαταστάθηκε εντός άλλου κράτους μέλους προκειμένου να εργασθεί εκεί ως ελεύθερος επαγγελματίας, στα ληξιαρχικά βιβλία του εν λόγω κράτους σύμφωνα με γραφή αποκλίνουσα από τη φωνητική γραφή του ονοματεπωνύμου του η οποία είναι τοιαύτη ώστε η προφορά του ονοματεπωνύμου του να τροποποιείται και να παραμορφώνεται.

12 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει καταρχάς να υπομνησθεί, όπως κατ' επανάληψη το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει, ότι το άρθρο 52 της Συνθήκης συνιστά μια των θεμελιωδών διατάξεων της Κοινότητας. Το άρθρο αυτό επιβάλλει, στον τομέα του δικαιώματος εγκαταστάσεως, την τήρηση του κανόνα της εξομοιώσεως των υπηκόων των άλλων κρατών μελών προς τους ημεδαπούς, απαγορεύοντας κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας που προκύπτει από τις εθνικές νομοθεσίες, κανονιστικές ρυθμίσεις ή πρακτικές (απόφαση της 18ης Ιουνίου 1985, 197/84, Steinhauser, Συλλογή 1985, σ. 1819, σκέψη 14).

13 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν οι εθνικοί κανόνες που αφορούν τη με λατινικούς χαρακτήρες γραφή του ονοματεπωνύμου Έλληνα υπηκόου στα ληξιαρχικά βιβλία του κράτους μέλους, όπου είναι εγκατεστημένος, μπορούν να τον περιαγάγουν σε μειονεκτική νομική ή πραγματική κατάσταση σε σχέση προς την κατάσταση που δημιουργείται, υπό τις ίδιες περιστάσεις, για υπήκοο του εν λόγω κράτους μέλους.

14 Διαπιστώνεται συναφώς ότι, κατά τη Συνθήκη, ουδόλως απαγορεύεται η με λατινικούς χαρακτήρες γραφή ελληνικού ονοματεπωνύμου στα ληξιαρχικά βιβλία κράτους μέλους, το οποίο χρησιμοποιεί το λατινικό αλφάβητο. Υπό τις συνθήκες αυτές, στο εν λόγω κράτος μέλος εναπόκειται να καθορίζει τις σχετικές λεπτομέρειες εφαρμογής διά της νομοθετικής ή διοικητικής οδού και σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται από τις διεθνείς συμβάσεις που έχει συνάψει στον τομέα των ληξιαρχικών πράξεων.

15 Οι κανόνες αυτού του είδους πρέπει να θεωρούνται ως ασυμβίβαστοι προς το άρθρο 52 της Συνθήκης μόνον κατά το μέτρο που η εφαρμογή τους δημιουργεί τέτοια αμηχανία για τον Έλληνα υπήκοο ώστε να βλάπτει, πράγματι, την ελεύθερη άσκηση του δικαιώματος εγκαταστάσεως που το άρθρο αυτό του διασφαλίζει.

16 Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση κατά την οποία η νομοθεσία του κράτους εγκαταστάσεως υποχρεώνει τον Έλληνα υπήκοο να χρησιμοποιεί, κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, γραφή του ονοματεπωνύμου του προκύπτουσα από τον μεταγραμματισμό στα ληξιαρχικά βιβλία, αν η εν λόγω γραφή είναι τοιαύτη ώστε η προφορά να αλλοιώνεται και αν η παραμόρφωση αυτή τον εκθέτει στον κίνδυνο οι ενδεχόμενοι πελάτες του να πάθουν σύγχυση περί τα πρόσωπα.

17 Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο προσήκει η απάντηση ότι το άρθρο 52 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι απαγορεύει η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία να υποχρεώνει τον Έλληνα υπήκοο να χρησιμοποιεί, κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, τοιαύτη γραφή του ονοματεπωνύμου του, ώστε η προφορά του να αλλοιώνεται, η δε παραμόρφωση που προκύπτει από αυτήν να τον εκθέτει στον κίνδυνο οι ενδεχόμενοι πελάτες του να πάθουν σύγχυση περί τα πρόσωπα.

Επί των δικαστικών εξόδων

18 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική Κυβέρνηση, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες υπέβαλαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Amtsgericht Tübingen με διάταξη της 27ης Ιουνίου 1991, αποφαίνεται:

Το άρθρο 52 της Συνθήκης έχει την έννοια ότι απαγορεύει η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία να υποχρεώνει τον Έλληνα υπήκοο να χρησιμοποιεί, κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, τοιαύτη γραφή του ονοματεπωνύμου του, ώστε η προφορά του να αλλοιώνεται, η δε παραμόρφωση που προκύπτει από αυτήν να τον εκθέτει στον κίνδυνο οι ενδεχόμενοι πελάτες του να πάθουν σύγχυση περί τα πρόσωπα.

Κακούρης Mancini

Schockweiler Díez de Velasco Kapteyn

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο, στις 30 Μαρτίου 1993.

Ο Γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

K. N. Κακούρης